

VETOOMUS TUKESILLE USKOMUSHOITO-TERMIN KÄYTÖN LOPETTAMISEKSI

Me allekirjoittaneet pidämme huolestuttavana, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES) on ryhtynyt käyttämään uskomushoito-termiä. Vetoamme viraston johtoon, jotta Tukes luopuu epäasiallisen uskomushoito-termin käytöstä. Tukes käyttää termiä muun muassa Hyvinvointipalvelut- osiossa ja Usein kysytyä- osiossa (*”Miten Tukes valvoo vaihtoehto- ja uskomushoitoja”*).

Taustaa

Useat täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitomuotojen ammattilaisjärjestöt, koulutustahot ja muut toimijat tekivät vuonna 2018 kannanoton (LIITE 1), jossa todetaan, että uskomushoito-termi on epäasiallinen ja loukkaava. Kannanotossa vaaditaan, että yhteiskuntavaikuttamista harjoittavien tahojen, poliitikkojen ja viranomaisten on käytettävä asiallista termiä näistä hoidoista ja ammatinharjoittajista: yleisterminä täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot, lyhyemmässä muodossa täydentävät hoidot, vaihtoehtohoidot, luontaishoidot tai CAM- hoidot.

1. Tiedemaailmassa ja kansainvälisessä yhteistyössä ei käytetä uskomushoito-termiä

Kansainvälisen yhteisön jäsenenä Suomen hallituksen ja viranomaisten on pitädyttävä terminologiassa ja käsitteissä, joita käytetään kansainvälisissä yhteistyöorganisaatioissa, Euroopan Unionissa, muissa valtioissa ja tiedeyhteisössä. Complementary and Alternative Medicine, CAM (täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot) ja lyhyempi Complementary Medicine (täydentävät hoidot) sekä Traditional Medicine (perinehoidot) ovat käytössä Maailman terveysjärjestössä (1), EU:n alueella (2), eri maissa (3) sekä maailman tiedeyhteisössä (4) sekä johtavissa tiedelehdissä (5). Näillä termeillä puhutaan terveysalan kansainvälisesti arvostetuissa organisaatioissa yhdenmukaisesti, riippumatta siitä, miten (kriittisesti, myönteisesti tai neutraalisti) näihin joissakin maissa kiistelyihin ihmisten auttamisen tapoihin suhtaudutaan.

2. Ammatinharjoittaminen ja sopimattomat menettelyt sekä viranomaisen käyttämä terminologia

Täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen alan ammatinharjoittajina, yrittäjinä ja kattojärjestöjen edustajina, me vastustamme jyrkästi alaamme ja näistä hoidoista apua saaneiden kansalaisten (noin 30 % aikuisväestöstä) (6) nimittämistä sopimattomilla termeillä viranomaisten asiakirjoissa ja julkisuudessa.

Pyydämme huomioimaan, että työoikeuden professori Seppo Koskinen on antanut 3.9.2018 lausunnon siitä, miten on säädelty ammatin- tai elinkeinonharjoittajan turvasta toisen elinkeinonharjoittajien sopimatonta menettelyä vastaan. Tilanteessa on kyse ns. uskomushoito -ilmaisun käyttämisestä. (LIITE 2). Professori Koskisen lausunnosta käy ilmi, että elinkeinonharjoittajalla on lain antama suoja sopimatonta menettelyä, kuten totuudenvastasta tai harhaanjohtavaa ilmaisua, vastaan. Yksittäistapauksissa uskomushoito-termin käyttäminen voi johtaa myös kunnianloukkaukseen. Professori Koskisen lausunnossa todetaan, että Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (22.12.1978/1061) soveltamisalan piiriin kuuluu myös elinkeinonharjoittajien etujärjestön, kuten esimerkiksi lääkäriliiton toiminta.

Painotamme, että hallintolain yhdenvertaisuusperiaate velvoittaa viranomaista kohtelemaan tasapuolisesti kaikkia toimijoita ja kansalaisia. Hallintolaissa (434/2003) myös todetaan, että viranomaisen on käytettävä asiallista kieltä (Hallintolaki 434/2003 9 §).

Suomessa jotkin tahot, näkyvimmin lääkäreiden ammatillinen etujärjestö Suomen Lääkäriliitto ry (7), käyttävät edelleen tarkoitushakuisesti termiä ”uskomushoito” tarkoittaen sillä täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja. Uskomushoito-termi on todettu latautuneeksi ja sen on tulkittu luovan vastakkainasettelua jopa potilaiden ja lääkäreiden välillä (8).

Todennäköisesti näiden tahojen vaikuttamistyön kautta uskomushoito-termi on levinnyt jopa viimeisimmän hallitusohjelman terminologiaan (9).

3. Kunnioittavan keskustelukulttuurin periaatteet termin käytössä

-Termin kohteen kokemus määrittää termin epäasiallisuuden

Ymmärrämme, että joissain tapauksissa uskomushoito-termin käyttäjä ei välttämättä itse koe toimivansa epäasiallisesti. Loukkaavien termien arvioinnissa on kuitenkin keskeistä se, että termin kohde kokee sen epäasialliseksi ja loukkaavaksi. Täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen, kuten luontaishoitojen ammattinharjoittajia edustavien järjestöjen jäseniä, alaa opiskelevia henkilöitä ja alan yrittäjiä ”uskomushoitojen tarjoajiksi” nimittäminen loukkaa. Se myös vähättelee tyytyväisten käyttäjien eli noin miljoonan kansalaisen kokemuksia ja harkintakykyä.

Me allekirjoittajat vetoamme, että tästä laajasta ja laillisesti ammattiaan harjoittavasta ryhmästä ei käytetä leimaavaa ja loukkaavaa kieltä. Erityisen tärkeää on, että täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen valvontaan sekä hallitusohjelman mukaiseen selvitystyöhön osallistuvien tahojen on noudatettava hyviä tapoja ja käytettävä asianmukaisia käsitteitä, termejä ja ilmaisuja.

Tämän vetoamuksen allekirjoittajat edustavat järjestöjensä ja toimintansa kautta tuhansia täydentävien hoitojen ammattilaisia, opiskelijoita, hoitojen käyttäjiä ja muita alan toimijoita.

Helsingissä 16.4.2021

Allekirjoittajat:

Mika Rönkkö, toiminnanjohtaja, Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto ry
 Johanna Häkkinen, puheenjohtaja, Shiatsu Finland ry
 Päiviö Vertanen, puheenjohtaja, Kansanlääkintäseura ry
 Birgitta Lehtinen, puheenjohtaja, Klassisen Akupunktion Yhdistys ry
 Anna-Kaarina Lind, toimitusjohtaja, Medika Nova Oy
 Arja Hartemo, kouluttaja/toimitusjohtaja, Harmonet koulutus
 Helena Mykrä, toimitusjohtaja, TAIMI-koulutus Oy
 Jukka Juntunen, puheenjohtaja, Rajatiedon Yhteistyö ry
 Anu Wikström, puheenjohtaja, Keho- ja Tunnevyöhyketerapeutit ry
 Marja-Terttu Pakkanen, hammaslääkäri
 Merja Sipiläinen-Kuhlberg, diplomiekonomi
 Kaija Helin, Terveystieteiden tohtori, Åbo Akademi
 Juha Pennala, varapuheenjohtaja, Avartuva Ihmiskuva ry
 Ossi Viljakainen, hallituksen jäsen, Suomen Ayurvedayhdistys ry
 Regina Keskinen, puheenjohtaja, Suomen Fytoterapia Ry
 Antti Pietiäinen, rehtori, Kairon Instituutti
 Merja Lindström, Suomen Terveysjärjestö STJ ry
 Hanna Koivulahti, puheenjohtaja, Terapeuttiset energiaparantajat ry
 Marja Jokela, puheenjohtaja, Luonnonlääketieteen Keskusliitto LKL ry
 Marja Jokela, kouluttaja-yrittäjä, Dagaz Ky
 Ilkka Westman, puheenjohtaja, Akupunktioammattilaiset ry
 Ilkka Westman, puheenjohtaja, Luontaishoitoalan Foorumi ry
 Camilla Sherr, Suomen Homeopaatit ry:n puheenjohtaja
 Teija Barr, puheenjohtaja, Suomen Hypnoosiliitto ry
 Marja-Terttu Pakkanen, puheenjohtaja, Pohjoismaainen Homeopaattiyhdistys Ry

LIITE 1 Täydentävien hoitojen järjestöjen kannanotto uskomushoito-termistä 2018
 LIITE 2 Työoikeuden professori Seppo Koskinen lausunto uskomushoito-termistä 2018

VIITTEET

1 WHO 2019. *WHO global report on traditional and complementary medicine 2019*. Geneva: World Health Organization <https://apps.who.int/iris/handle/10665/312342>

WHO 2018: *Traditional and Complementary Medicine in Primary Health Care*. Technical Series in Primary Health Care. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/326299>

WHO 2013. *Traditional Medicine Strategy 2014 -2023*. [9789241506090 eng.pdf \(who.int\)](https://apps.who.int/iris/handle/10665/326299)

WHO 2009. *Resolution on Traditional Medicine (WHA62.13), adopted in 2009* ja *The WHA resolution 2014 (WHA67.18)*. https://cam-europe.eu/wp-content/uploads/2018/10/WHO_resolution_WHA67.18_-_2014.pdf *The WHA (World Health Assembly)* on ylin päättävä elin, jossa jäsenvaltioiden terveysministeriöiden johdon edustajat/ministerit kokoontuvat.

2 The EU CAMbrella project. Euroopan komission rahoittama. Tehtävänä kartoittaa CAM-hoitojen tilanne Euroopassa ja laatia suositukset niiden roolista EU:n vakiintuneessa terveydenhuollossa. <http://www.cambrella.eu/home.php> European Social Survey (ESS). Joka toinen vuosi toteutettu Euroopan laajuinen selvitys. Sisältää myös CAM-hoidot. Perustuu Euroopan komission päätökseen Commission Implementing Decision of 22 November 2013 on setting up the European Social Survey as a European Research Infrastructure Consortium (ESS ERIC)(2013/700/EU) <https://www.europeansocialsurvey.org/docs/about/ERIC-ESS-OJ-30-November-2013.pdf>

3 Esimerkiksi Yhdysvallat ja Ruotsi. Yhdysvaltain kansalliset terveysinstituutit (The National Institutes of Health, NIH) on Yhdysvaltain pääterveysviranomainen, jonka vastuulla on biolääketieteellinen ja kansanterveydellinen tutkimus. NIH on osa Yhdysvaltain terveysministeriötä (United States Department of Health and Human Services). NIH-instituutteihin kuuluu National Center for Complementary and Integrative Health. <https://www.nccih.nih.gov/sekä> National Cancer Institute. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/cam>

Ruotsin valtion viralliset mietinnöt (Statens offentliga utredningar). <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/03/sou-201915/>

4 Esimerkiksi *Cochrane*, kansainvälisesti erittäin arvostettu systemaattisten tieteellisten katsausten, laatijaorganisaatio on julkaissut satoja systemaattisia katsauksia aiheesta "complementary and alternative medicine". <https://www.cochrane.org/about-us>

5 Esimerkiksi johtavat lääketieteelliset tiedelehdet *The Lancet* 2000. Complementary medicine: time for critical engagement. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(00\)03392-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(00)03392-4); *British Medical Journal*, BMJ 1999; 319:693. <https://doi.org/10.1136/bmj.319.7211.693> ja *Journal of American Medical Association*, JAMA 2020. <https://jamanetwork.com/searchresults?q=complementary%20therapies&&SearchSourceType=24&allSites=1>

6 Kempainen L, Kempainen T, Reippainen J, Salmenniemi S, Vuolanto P. [Use of complementary and alternative medicine in Europe: Health-related and sociodemographic determinants](https://doi.org/10.1177/1403494817733869). *Scandinavian Journal of Public Health*. 2018. <https://doi.org/10.1177/1403494817733869>

Vuolanto P, Kempainen L, Kempainen T, Nurmi J. (2020). [Täydentävien ja vaihtoehtoisten \(CAM\) hoitojen käyttö Suomessa | Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti \(journal.fi\)](https://doi.org/10.23990/sa.80288) *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 57(1). <https://doi.org/10.23990/sa.80288>. Tutkimuksessa olivat akupunktio, aromaterapia, homeopatia, hypnoosi, kansanparannus, kiropraktiikka, luontaistuote, perinteinen kiinalainen lääketiede, ravintolisävalmiste, rohdosvalmiste, rukous ja vyöhyketerapia. Tutkimuksesta puuttuu mm. mindfulness, osteopatia, naprapatia, kalevalainen jäsenkorjaus, luontoterapiat, taideterapiat (musiikki, kirjallisuus, kuvataide, tanssi), jooga, Thai Chi, reiki ja monet kosketushoidot. Vuolannon ym. (2020) mainitsemia hoitoja joskus käyttäneistä 55%-88% ilmoitti saaneensa niistä apua.

7 Lääkärin etiikka -julkaisussa (2021) ammattiliitto käsittelee täydentäviä ja vaihtoehtoisia hoitoja käyttäen epäasiallista termiä. <https://www.laakariliitto.fi/site/assets/files/29259/laakarin-etiikka-2021.pdf>. Lääkäriliiton kannanotto 14.12.2017 [Lääkäriliitto - Suositus lääkärin suhtautumisesta uskomushoitoihin \(laakariliitto.fi\)](https://www.laakariliitto.fi). Vuonna 2020 Lääkäriliitto tuki kansalaisaloitetta Puoskarilaki Suomeen [Lääkärilehti - Puoskarilakia vaativa kansalaisaloite on avoinna \(laakarilehti.fi\)](https://www.laakarilehti.fi).

8 Viite 6 Vuolanto m. 2020.

9 Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019. sivu 152.

USKOMUSHOITO-TERMI ON EPÄASIALLINEN JA LOUKKAAVA

Täydentävien hoitojen järjestöt ovat tehneet yhteisen kannanoton, jossa todetaan, että uskomushoito-termi on epäasiallinen ja loukkaava. Järjestöt vaativat, että yhteiskuntavaikuttamista harjoittavien tahojen, poliitikkojen ja viranomaisten on käytettävä asiallista termiä näistä hoidoista ja ammatinharjoittajista: yleisterminä täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot, lyhyemmässä muodossa täydentävät hoidot tai CAM-hoidot. Hoidosta pitää käyttää sen omaa täsmällistä nimeä ja kyseisen hoidon tekijästä ammattinimikettä.

Suomessa on lisääntynyt joidenkin tahojen käyttämänä termi ”uskomushoito”. Sana ei vastaa tieteessä eikä muissa maissa vakiintunutta kansainvälistä termiä täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot (CAM). Uskomushoito- termi on epäasiallinen. Se loukkaa täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen järjestöjen jäseniä ja alan yrittäjiä ja vähättelee noin kahden miljoonan hoitoja käyttävän kansalaisen valinnanvapautta ja omaa harkintakykyä.

Epämääräisenä ja harhaanjohtavana termin käyttäminen aiheuttaa haittaa 6 000 - 8 000 ammatinharjoittajalle. Toisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan haittaaminen tai vaikeuttaminen ei ole hyväksyttävää. Näin ollen uskomushoito-termin käyttö on todennäköisesti lainvastaista. Suomen Yrittäjien ja työoikeuden professori Seppo Koskisen lausuntojen mukaan uskomushoito-termin käyttäjä voi syyllistyä sopimattomaan menettelyyn elinkeinotoiminnassa ja mahdollisesti kunnianloukkaukseen.

Termin epämääräisyys johtaa siihen, että ihmisen on vaikea erottaa, millaisia hoitoja uskomushoito-termin käyttäjä tarkoittaa. Osa täydentävistä hoidoista, ravintolisistä ja kasvirohdosvalmisteista on virallisesti hyväksyttyjä Käypä hoito -suosituksissa ja osa Valviran hyväksymiä. Ravintolisiä, kuten vitamiinivalmisteita on joidenkin tutkimusten mukaan käyttänyt jopa 70 prosenttia suomalaisista. Ravintolisien käytöstä, kuten D-vitamiini, foolihappo ja rauta, on Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen käyttösuositukset.

CAM-foorumiin* osallistuvat järjestöt vaativat, että yhteiskuntavaikuttamista harjoittavien tahojen, poliitikkojen ja viranomaisten on käytettävä asiallista termiä näistä hoidoista ja ammatinharjoittajista: yleisterminä täydentävät ja vaihtoehtoiset hoidot, lyhyemmässä muodossa täydentävät hoidot tai CAM-hoidot. Hoidosta pitää käyttää sen omaa täsmällistä nimeä ja kyseisen hoidon tekijästä ammattinimikettä.

CAM-foorumin toimintaan osallistuvat järjestöt toivovat rakentavaa yhteiskunnallista keskustelua täydentävien hoitojen asemasta ja hyödyistä.

Helsingissä 21.12.2018 CAM-foorumin toimintaan osallistuvat järjestöt

*CAM-foorumi toimii täydentävien hoitojen järjestöjen yhteistoimintaryhmittymänä ja foorumin toimintaan osallistuu yli 40 järjestöjen ja koulutustahojen edustajaa.

Lisätietoa Suomen täydentävien hoitojen tilanteesta on saatavilla Suomen Terveysjärjestön julkaisemasta CAM-oppaasta www.terveysjarjesto.fi

Lisätietoja CAM-foorumin järjestöiltä:

Suomen Terveystuotekauppiain Liitto ry

Mika Rönkkö, toiminnanjohtaja, p. 0500 430 818, mika.ronkko@terveystuotekauppa.fi

Suomen Terveysjärjestö STJ ry

Merja Lindström, puheenjohtaja, p. 044 355 8540, stj@stjry.fi

Shiatsu Finland ry

Johanna Häkkinen, puheenjohtaja, p. 040 7565 789, johanna@jhviveri.fi

Klassisen Akupunktion yhdistys ry

Pauliina Reunanen, puheenjohtaja, p. 040 534 9259, acureunanen@gmail.com

Akupunktioammattilaiset ry

Ilkka Westman, puheenjohtaja, p. 040 761 8290, westman.ilkka@gmail.com

Suomen Vyöhyketerapia ja refleksologia Opisto, Medika Nova OY

Anna-Kaarina Lind, toimitusjohtaja, www.medikanova.fi

Suomen Refleksologit Ry

Laura Merivirta, puheenjohtaja, p. 050 582 6185, laura.merivirta@netti.fi

Tarja Heikkinen, varapuheenjohtaja, p. 050 569 0569, tarjaheikkinen7@gmail.com

Koulutettujen Luontaishoitajien yhdistys CAM ry

Tarja Heikkinen, toiminnanjohtaja, p. 050 339 1066, tarja.heikkinen@camry.fi

Keho- ja Tunnevyöhyketerapeutit ry

Minna Hasselman, puheenjohtaja, tunnevyohyketerapeutit@gmail.com

Pohjoismainen Homeopaattiyhdistys ry

Marja-Terttu Pakkanen, puheenjohtaja, p. 0400 321 808, marjaterttupakkanen@gmail.com

Suomen Fytoterapia ry - Finlands fytoterapi rf

Raija-Liisa Äystö, puheenjohtaja, info@fytooterapia.fi

Suomen Homeopaatit ry

Katja Rikala, puheenjohtaja, p. 050 376 1449, katja.rikala@gmail.com

Suomen perinteisen kiinalaisen lääketieteen yhdistys ry (Finnacu)

Mikael Ikivesi, puheenjohtaja, p. 050 594 9025, pj@finnacu.fi

Luonnonlääketieteen Keskusliitto ry (LKL)

Merja Riska, puheenjohtaja, p. 040 962 0652, merjariska@hotmail.com

Suomen Ayurvedayhdistys ry

Ossi Viljakainen, hallituksen jäsen, p. 045 125 5674, ossi.viljakainen@ayurveda.fi

Kairon Instituutti

Antti Pietiäinen, rehtori, antti.pietiainen@kairon.fi

Lausunto

Seppo Koskinen

Työoikeuden professori

Minulta on pyydetty asiantuntijalausuntoa liittyen siihen, miten on säädelty ammatin- tai elinkeinonharjoittajan turva toisten elinkeinonharjoittajien sopimatonta menettelyä vastaan. Tilanteessa on kyse ns. uskomushoito -ilmaisun käyttämisestä.

Esitän lyhyenä lausuntona kunnioittaen seuraavan:

1. Sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa säädellään sekä elinkeinonharjoittajien välisenä kysymyksenä että elinkeinonharjoittamista yleisesti suojaavilla, esimerkiksi rikoslain kunnianloukkausta koskevilla säännöksillä. Myös yhdenvertaisuuslain häirintää koskeva säännös liittyy sopimattomaan menettelyyn elinkeinotoiminnassa.

Sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa eli elinkeinonharjoittajien välillä säädellään asiaa koskevassa laissa (Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061).

Lain sanamuodossa ei määritellä sitä, mitä elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan. Lain piiriin kuuluu elinkeinonharjoittajien (kuten elinkeinotoimintaa harjoittavan lääkärin ja vaihtoehtoista hoitoa antavan elinkeinonharjoittajan välinen suhde) lisäksi myös elinkeinonharjoittajien etujärjestön toimesta tapahtuva oman elinkeinonsa puolustaminen (esimerkiksi Lääkäriliiton toiminta). Kyseinen etujärjestö toiminnallaan turvaa myös omaa asemaansa eli mahdollisuuttaan toimia esimerkiksi työnantajana. Esimerkiksi yrittäjäjärjestöillä ja ammatillisilla edunvalvontajärjestöillä on siis oma elinkeinotoimintansa, jota he voivat yrittää turvata suhteessa kilpaileviin elinkeinonharjoittajiin.

2. Sopimattoman menettelyn kieltö elinkeinotoiminnassa sisältää seuraavat yleisluontoiset kiellot (1-2 §:t):

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä (1.1 §).

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää myöskään totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmaisua, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa ja on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa (2.1 §).

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää asiaan kuulumattomia seikkoja sisältävää eikä esitystavaltaan tai muodoltaan sopimatonta ilmaisua, joka on omiaan vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa (2.2 §).

Elinkeinonharjoittamisen suoja on sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaan yksittäisen elinkeinonharjoittajan suoja. Siksi kiellettyä menettelyä arvioidaan aina jossakin konkreettisessa yksittäistapauksessa. Esimerkiksi uskomushoito –ilmaisu voi lain piiriin kuuluvassa yksittäistapauksessa kiistatta olla totuudenvastainen tai harhaanjohtava ilmaisu, joka toisen elinkeinotoimintaa koskevana on omiaan vaikuttamaan tämän tuotteiden kysyntään tai tarjontaan ja siten vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Ilmaisu voi lain tarkoittamassa yksittäistapauksellisessa arvioinnissa olla myös yksittäistapauksellisesti esitystavaltaan ja muodoltaan sopimaton.

Lain nojalla on huomattava, että sen piiriin kuuluvan menettelyn sopimattomuutta lain 1.1 §:n nojalla arvioidaan sen kohteen kannalta. Lisäksi tällaisen kielletyn menettelyn vaikutuksissa ei tarvitse esittää konkreettista luotettavaa näyttöä vaan näytöksi riittää, että kielletty menettely on omiaan aiheuttamaan laissa mainittuja toisen elinkeinonharjoittajan kannalta kielteisiä vaikutuksia.

3. Sopimattoman menettelyn kieltö elinkeinotoiminnassa koskee myös ns. vertailevaa mainontaa (2 a §).

Markkinointi tai muu oman toiminnan vastaava esittely, josta voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa kilpailija tai kilpailijan markkinoima hyödyke (vertaileva markkinointi), on vertailun osalta sallittu, jos:

- 1) se ei ole totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa;
- 2) se koskee hyödykkeitä, joita käytetään samaan tarkoitukseen tai samoihin tarpeisiin;
- 3) siinä verrataan puolueettomasti hyödykkeiden yhtä tai useampaa olennaista, merkityksellistä, toteen näytettävissä olevaa ja edustavaa ominaisuutta tai hyödykkeiden hintoja;
- 4) se ei aiheuta sekaannuksen vaaraa mainostajan ja kilpailijan tai heidän tavaramerkkiensä, toiminimiensä tai muiden erottavien tunnustensa taikka hyödykkeittensä kesken;
- 5) siinä ei väheksytä eikä halvenneta kilpailijan tavaramerkkiä, toiminimeä tai muuta erottavaa tunnusta taikka hyödykettä, toimintaa tai oloja;
- 6) siinä ei käytetä sopimattomasti hyväksi kilpailijan tavaramerkin, toiminimen tai muun erottavan tunnuksen mainetta taikka kilpailijan markkinoiman hyödykkeen alkuperänimitystä;
- 7) siinä ei esitetä hyödykettä sellaisen hyödykkeen jäljitelmänä tai toisintona, jolla on suojattu tavaramerkki.

Omaa toimintaa voidaan siis kielletyllä tavalla esitellä suhteessa kilpailijan toimintaan. Jos siis esimerkiksi elinkeinotoimintaa harjoittava lääkäri tai tämän edunvalvoja elinkeinotoiminnassa esittelee omaa toimintaansa suhteessa uskomushoidoksi esittelemäänsä vaihtoehtoon, kyseistä toimintaa voidaan arvioida vertailevalle markkinoinnille asetettujen vaatimusten perusteella.

4. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n mukaan elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta 1–2 §:n vastaista menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa. Lain 7 a §:n mukaan tämän lain vastaisella menettelyllä aiheutetun vahingon korvaamisesta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Määrätessään 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tuomioistuin voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan määräajassa ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen, jos sitä teosta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla. Tuomioistuin voi hakijan vaatimuksesta määrätä, että päätös 6 §:ssä tarkoitettua kieltoa koskevassa asiassa on vastaajan kustannuksella julkaistava yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä. Tuomioistuin voi tämän lain vastaista menettelyä koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta määrätä, että vastaajan on korvattava kustannukset, jotka kantajalle aiheutuvat siitä, että hän soveltuvien toimin julkistaa tietoja lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu menetelleen tämän lain vastaisesti.

Lain 9 §:n mukaan joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 2 §:n säännöksiä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, kilpailumenettelyrikkomuksesta sakkoon. Joka menettelemällä tahallaan 2 §:n 1 momentin vastaisesti, tuomitaan kilpailumenettelyrikkoksesta (RL 30:2) rikoslain mukaan. Joka menettelemällä tahallaan 2 §:n 1 momentin vastaisesti tekee rikoslain 30 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen, tuomitaan kilpailumenettelyrikkoksesta rikoslain mukaan.

Syyte 9 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta ja rikkomuksesta käsitellään käräjäoikeudessa. Syyttäjä ei saa nostaa syytettä tässä laissa tarkoitetusta rikkomuksesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut rikkomusta syytteeseen pantavaksi. Syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva vahingonkorvausvaatimus sen estämättä. Asiaa käsittelevän tuomioistuimen on 2 §:n mukaisia asioita käsitellessään varattava kuluttaja-asiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Käsitellessään edellä tarkoitettua asiaa käräjäoikeudella voi olla apunaan asiantuntijoina enintään kaksi asiantuntijajäsentä. Asiantuntijan on annettava kirjallinen lausunto käräjäoikeuden hänelle tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijalla on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille. Ennen asian ratkaisemista käräjäoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus lausua asiantuntijan lausunnosta.

3.9.2018

Seppo Koskinen